

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2012 04 24
SWD(2012) 106 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

**Partnerystės principas įgyvendinant Bendros strateginės programos fondų paramą.
Europos partnerystės elgesio kodekso elementai**

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

Partnerystės principas įgyvendinant Bendros strateginės programos fondų paramą. Europos partnerystės elgesio kodekso elementai

Atsakomybės apribojimas. Šis dokumentas yra Europos Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, parengtas informavimo tikslais. Jis parengtas remiantis 2011 m. spalio 6 d., 2011 m. spalio 12 d. ir 2011 m. gruodžio 2 d. Europos Komisijos patvirtintais reglamentų pasiūlymais. Nuo šio dokumento nepriklauso nei galutinis teisės aktų pobūdis, nei bet kokių deleguotųjų ar įgyvendinimo aktų, kuriuos gali parengti Komisija, turinys. Jame nėra pateikiama ar numatoma oficiali Komisijos pozicija šiuo klausimu.

1. ĮVADAS

Augimui ir darbo vietų kūrimui užtikrinti būtina, kad šiai veiklai būtų vadovaujama aukščiausiu politiniu lygmeniu, ir jai sutelkti visos Europos suinteresuotuosius subjektus. Taigi partnerystė pripažinta svarbiausiu veiksmu siekiant įgyvendinti strategijos „Europa 2020“ tikslus¹.

Partnerystė taip pat ilgą laiką buvo vienas iš pagrindinių Europos Sąjungos Bendros strateginės programos fondų (BSP fondų) paramos įgyvendinimo principų. Partnerystės principas reiškia glaudų valstybių narių valdžios institucijų bendradarbiavimą nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis bei su privačiuoju ir trečiuoju sektoriais. Partneriai turėtų aktyviai dalyvauti visuose programos etapuose: rengimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo. Partnerystė turi būti glaudžiai susieta su daugiapakopio valdymo metodu bei subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymu. Daugiapakopis valdymas – tai partneryste grindžiami suderinti Europos Sąjungos, valstybių narių bei vietos ir regionų valdžios institucijų veiksmai, kuriais siekiama rengti ir įgyvendinti ES politikos priemones².

Atliekant įvairius vertinimus atkreiptas dėmesys į naudą ir pridėtinę vertę, kurią partnerystė gali suteikti įgyvendinant fondų paramą³, stiprinant bendrą įsipareigojimą ir suinteresuotumą įgyvendinti ES politikos priemones, gerinant turimas žinias, kompetenciją ir keitimąsi nuomonėmis strategijų rengimo ir įgyvendinimo srityje, ir užtikrinant, kad sprendimai būtų priimami skaidriai. Formuojant politiką daugiapakopis valdymas padeda mažinti veiksmų derinimo ir gebėjimų trūkumus, susijusius su informavimo, išteklių, finansavimo, administravimo ir politikos skirtumais⁴.

Tačiau patirtis rodo, kad valstybėse narėse, atsižvelgiant į nacionalinių institucijų struktūrą ir politinę kultūrą, partnerystės principas taikomas labai skirtingai. Partnerystės principo veiksmingumas taip pat priklauso nuo partnerių techninių galimybių svariai prisidėti prie proceso įgyvendinimo, todėl svarbus tampa gebėjimų stiprinimo klausimas.

Europos Parlamentas, Regionų komitetas ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas paskelbė nemažai rezoliucijų, nuomonių ir baltųjų knygų, kuriose raginama stiprinti partnerystės principą įgyvendinant fondų paramą⁵. Parengti Komisijos pasiūlymą dėl BSP fondų⁶ paskatino poreikis nuosekliau taikyti partnerystės principą.

¹ Strategija „Europa 2020“, COM(2010) 2020, 2010 03 03.

² Žr. visų pirma Regionų komiteto baltąją knygą dėl daugiapakopio valdymo, CONST-IV-020, 2009 m.

³ Žr. visų pirma ESF ekspertų vertinimo tinklo 2011 m. galutinę suvestinę ataskaitą: <http://ec.europa.eu/social/keyDocuments.jsp?type=0&policyArea=0&subCategory=0&country=0&year=0&advSearchKey=evaluations&mode=advancedSubmit&langId=en>.

⁴ Žr. visų pirma EBPO politikos santrauką „Atotrūkio tarp įvairių valdžios lygmenų mažinimas“.

⁵ Žr. visų pirma Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto tiriamąją nuomonę dėl veiksmingos partnerystės valdant sanglaudos politikos programas skatinimo remiantis 2007–2013 m. ciklo gerąja praktika (CESE 967/2010).

⁶ Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondai, kurių veiklos gairės pateiktos Bendroje strateginėje programoje, bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui ir Sanglaudos fondai taikytinos bendrosios nuostatos, ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1083/2006, pasiūlymas [COM(2011) 615 final, 2011 10 06].

Bendrų nuostatų reglamento (BNR) projekto 5 straipsnis

(1) Dėl kiekvienos partnerystės sutarties ir kiekvienos programos valstybė narė užmezga partnerystės ryšius su šiais partneriais:

- (a) kompetentingomis regioninėmis, vietos, miesto ir kitomis valdžios institucijomis,
 - (b) ekonominiais ir socialiniais partneriais, ir
 - (c) įstaigomis, atstovaujančiomis pilietinei visuomenei, įskaitant aplinkosaugos partnerius, nevyriausybinės organizacijas, ir įstaigomis, atsakingomis už moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo skatinimą.
- (2) Pagal daugiapakopio valdymo principą partneriai dalyvauja valstybėms narėms rengiant partnerystės sutartis ir pažangos ataskaitas bei rengiant, įgyvendinant, stebint ir vertinant programas. Partneriai dalyvauja programų stebėsenos komitetuose.
- (3) Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius teisės aktus pagal 142 straipsnį, rengiant Europos elgesio kodeksą, kuriame nustatomi tikslai ir kriterijai, skirti padėti įgyvendinti partnerystės principą ir sudaryti sąlygas valstybėms narėms dalytis informacija, patirtimi, rezultatais ir gerąja patirtimi.
- (4) Bent kartą per metus dėl kiekvieno BSP fondo Komisija Sąjungos lygmeniu dėl fondų paramos įgyvendinimo konsultuojasi su ekonominiais ir socialiniais partneriais atstovaujančiomis organizacijomis⁷.

Be to, BNR pateiktos nuostatos, kuriose tiesiogiai kalbama apie partnerystę arba kurios yra susijusios su šio principo taikymu stebėsenos, atskaitomybės ir vertinimo srityse.

Pagal Komisijos pasiūlymus dėl BSP fondų 2014–2020 m. laikotarpiu valstybės narės bus aiškiai įpareigos užmegzti partnerystės ryšius, bet konkrečias atitinkamų partnerių įtraukimo į įvairius programavimo etapus procedūras bus palikta nustatyti nacionalinėms valdžios institucijoms. Europos partnerystės elgesio kodekse (EPEK) bus nustatyti būtinausi reikalavimai, reikalingi siekiant sudaryti sąlygas veiksmingai partnerystei įgyvendinant fondų paramą ir kartu užtikrinti, kad valstybės narės ir toliau galėtų lanksčiai organizuoti įvairių partnerių dalyvavimą šioje veikloje.

Šis tarnybų darbinis dokumentas turėtų valstybėms narėms padėti tinkamai formuoti partnerystę vykdant parengiamąją veiklą iki reglamentų patvirtinimo. Visų pirma, jame, remiantis Komisijos nustatytais faktais ir įvairiais tyrimais, pateikiama partnerystės principo įgyvendinimo gerosios praktikos pavyzdžių.

Jame taip pat apibrėžiami pagrindiniai reikalavimai, kurie gali būti įtraukti į Europos partnerystės elgesio kodeksą kaip diskusijų su Europos Parlamentu ir Taryba pagrindas, siekiant palengvinti tebevykstančią teisėkūros procedūrą ir suteikti suinteresuotiesiems subjektams galimybę dalyvauti šiose diskusijose. EPEK turėtų būti Komisijos patvirtintas kaip deleguotasis aktas, kai tik įsigalios Bendrų nuostatų reglamentas.

⁷ Pagal EJRŽF reglamento 90 straipsnį konsultacija rengiama ne rečiau kaip du kartus per Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo programavimo laikotarpį.

2. KURIUOS PARTNERIUS PASIRINKTI?

Bendrų nuostatų reglamente reikalaujama, kad valstybės narės užmegztų partnerystės ryšius su: a) kompetentingomis regioninėmis, vietos, miesto ir kitomis valdžios institucijomis; b) ekonominiais ir socialiniais partneriais ir c) įstaigomis, atstovaujančiomis pilietinei visuomenei, įskaitant aplinkosaugos partnerius, nevyriausybinės organizacijas, ir įstaigomis, atsakingomis už moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo skatinimą. Partnerystė turi būti kuriama atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės institucijų struktūrą. Decentralizuotose valstybėse narėse pagrindiniai partnerystės organizavimo dalyviai bus regionai.

Kad būtų žengtas pirmas žingsnis rengiant partnerystės sutartį ir programas, valstybėms narėms rekomenduojama nacionaliniu lygmeniu nustatyti BSP fondų suinteresuotuosius subjektus, partnerystės skatinimo priemones ir jai kylančias teises bei administracines kliūtis ir galimus šių kliūčių šalinimo būdus. Siekiant kuo labiau sumažinti dubliavimąsi ir sutaupyti laiko, valstybės narės taip pat raginamos stiprinti jau esamas pagrindines nacionalines, regionines ir vietos partnerystės struktūras. Norint padėti sukurti pavyzdinę ir veiksmingą partnerystę, gali prireikti suteikti paramą gebėjimams stiprinti.

Bendrų nuostatų reglamentas galėtų būti papildytas EPEK į šį įtraukus prašymą, kad valstybės narės užtikrintų atvirą ir skaidrią partnerių atranką ir atrinktų partnerių informavimą apie jų pareigas, susijusias su konfidencialumu ir interesų konfliktu.

Partnerystės pobūdis ir mastas priklausys nuo jai nustatytų politinių prioritetų ir teritorinių aplinkybių. **BNR galėtų būti papildytas EPEK į šį įtraukus reikalavimą**, kad partnerystės ryšiai būtų mezgami su institucijomis, organizacijomis ir grupėmis, kurios gali daryti įtaką programų įgyvendinimui arba kurios pačios gali būti paveiktos įgyvendinamų programų. Ypatingą dėmesį reikės skirti grupėms, kurias šios programos gali paveikti, bet kurioms sunku pačioms daryti įtaką šioms programoms, visų pirma pažeidžiamiausiems ir labiausiai atskirtiems asmenims, pvz., neįgaliesiems, migrantams, romams ir kt. Kuriant partnerystę svarbu skatinti pliuralizmą ir kartu su verslo įmonėmis, bendruomeninėmis ir savanoriškomis organizacijomis į veiklą įtraukti įvairias svarbias viešojo sektoriaus dalis, apimant įvairių rūšių ir dydžių organizacijas bei įtraukiant mažus novatoriškus subjektus.

Rumunijoje ESF valdymo institucija buvo atsakinga už kontekstinės analizės iki šalies įstojimo į ES atlikimą. Šis dokumentas tapo pagrindiniu nacionalinio strateginių kryptų plano ir veiklos programų programavimo dokumentu. Buvo aišku ne tik tai, kad reikia bendradarbiauti su programavimui didžiausią įtaką turinčiais nacionalinio lygmens politikos subjektais, bet ir tai, kad regionų ir vietos lygmenimis subjektų sprendimų priėmimo ir įgyvendinimo gebėjimams stiprinti reikalingi partnerystės mechanizmai. Atsižvelgiant į šias aplinkybes per susitikimus ir diskusijas su atitinkamais subjektais regionų ir apskričių lygmenimis atlikta pamatinė užimtumo ir socialinės įtraukties kiekviename regione analizė. Pavyzdžiui, šiaurės rytų regione šioje veikloje dalyvavo daugiau kaip 200 subjektų⁸.

Vengrijoje viešosios konsultacijos dėl nacionalinio strateginių kryptų plano metodika buvo nustatyta remiantis pilietinės visuomenės organizacijų rekomendacijomis. Apie 4 000 organizacijų partnerių, įskaitant profesines sąjungas, darbuotojų interesų grupes ir nevyriausybinės organizacijas, verslo, švietimo ir mokslo atstovus, buvo pakviestos teikti patarimus dėl nacionalinio strateginių kryptų plano ir veiklos programų krypties. Visuomenė

⁸ ESF partnerystės praktikos bendruomenės vadovas „Kaip ESF valdymo institucijos ir tarpinės įstaigos remia partnerystę“, 2011 m.

taip pat turėjo galimybę per interneto svetainę susipažinti su nacionaliniu strateginių krypčių planu ir veiklos programomis bei teikti pastabas apie juos. Jų projektams aptarti buvo rengiami praktiniai seminarai su atitinkamais profesionaliais ir socialiniais partneriais bei ministerijų atstovais⁹.

2.1. Kompetentingų regioninių, vietos, miesto ir kitų valdžios institucijų dalyvavimas

Glaudžiau bendradarbiaujant visų nacionalinių, regionų ir vietos lygmenų institucijų pareigūnams fondų parama įgyvendinama nuosekliai ir integruotai. Kaip arčiausiai vietos lygmens esančios valdžios institucijos, regionų ir vietos valdžios institucijos atlieka pagrindinį vaidmenį ir yra ypač suinteresuotos įgyvendinti strategiją „Europa 2020“ ir užtikrinti ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą.

Jų dalyvavimo mastas priklausys nuo kiekvienos valstybės narės institucijų struktūros, visų pirma nuo įvairių teritorinių lygmenų institucijų teisinių ir biudžetinių galių įvairių fondų aprėpties atžvilgiu. Nacionaliniu lygmeniu valstybės narės raginamos naudotis esamomis asociacijomis bei regioninių, paregioninių ir vietos institucijų tinklais, nes jie gali užtikrinti didelį atstovaujumą ir suteikti praktinės patirties.

Daugeliu atvejų regionams partnerystėje tenka svarbus vaidmuo, nes jie aktyviai dalyvauja rengiant strateginius dokumentus ir nacionaliniu lygmeniu įgyvendinant BSP fondų paramą. Regionai, visų pirma turintys konstitucinių galių, dažnai taip pat yra ir valdymo institucijos, taigi privalo užtikrinti, kad partneriai dalyvautų rengiant, įgyvendinant, stebint ir vertinant programas.

Bendrų nuostatų reglamentas galėtų būti papildytas EPEK į šį įtraukus reikalavimą, kad partnerystėje būtų atstovaujama įvairių valstybės narės teritorinių lygmenų, visų pirma regionų lygmens institucijoms ir, atsižvelgiant į jų individualias galias, būtų užtikrintas jų dalyvavimas įvairiuose BSP fondų paramos įgyvendinimo etapuose. Tais atvejais, kai regionai yra programų valdymo institucijos, jie turi užmegzti partnerystės ryšius ir įtraukti kompetentingas regionines, vietos, miesto ir kitas valdžios institucijas, ekonominius ir socialinius partnerius ir įstaigas, atstovaujančias pilietinei visuomenei, įskaitant aplinkosaugos partnerius, nevyriausybinės organizacijas, bei įstaigas, atsakingas už moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo skatinimą, į programų rengimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo veiklą.

Atsižvelgiant į geografinę intervencijos veiksmų mastą ir įvairių teritorijų funkcinę tarpusavio priklausomybę, **taip pat galėtų būti numatyta Bendrų nuostatų reglamentą papildyti EPEK į šį įtraukus prašymą**, kad valstybės narės užtikrintų, kad miesto teritorijos, kuriose bus vykdomos integruotos teritorinės investicijos (ITI), tiesiogiai dalyvautų rengiant, įgyvendinant, stebint ir vertinant programas, siekiant nustatyti tinkamą strateginį metodą, kuriuo būtų atsižvelgta į konkrečius šių teritorijų poreikius.

Liverpulio regione (Jungtinė Karalystė) buvo suburta techninė grupė, turinti užtikrinti, kad visi iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) finansuojami projektai būtų apsvarstyti

⁹ ESF partnerystės praktikos bendruomenės vadovas „Kaip ESF valdymo institucijos ir tarpinės įstaigos remia partnerystę“, 2011 m.

Mersisaido ir Liverpulio regiono atstovų. Šią techninę grupę sudaro vietos valdžios institucijų, privačiojo sektoriaus, aukštojo mokslo sektoriaus, bendruomenių ir savanoriško darbo sektorių, Viešojo transporto tarnybos bei vietos Užimtumo ir įgūdžių tarybos atstovai. Grupei padeda du valdymo institucijos, pasinaudojus techninės pagalbos finansavimu, pasamdyti vietos darbuotojai, kurie techninės grupės posėdžiuose dalyvauja kaip patarėjai. Ši techninė grupė teikia pastabas dėl kiekvienos paraiškos ERPF paramai gauti, nustato ERPF paramos teikimo prioritetus, padeda sudaryti konsorciumą veiksams įgyvendinti visame Liverpulio regione (t. y. verslumo, socialinių įmonių, paramos verslui, efektyvaus energijos naudojimo būstuose ir kitose srityse), gali daryti įtaką regione plačiai taikomų JESSICA ir JEREMIE programų rengimui ir įgyvendinimui ir kt.

2.2. Ekonominių ir socialinių partnerių dalyvavimas

Dialogas su socialiniais partneriais – vienas iš Europos socialinio modelio ramsčių, kaip įtvirtinta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 152 straipsnyje. Socialiniai partneriai iš tiesų skiriasi nuo kitų organizacijų, pvz., spaudimo ar interesų grupių, nes gali dalyvauti kolektyvinėse derybose ir taip daryti įtaką savo valstybės narės socialinėms nuostatoms.

Bendrų nuostatų reglamentas galėtų būti papildytas EPEK šiame nurodant, jog valstybės narės turi užtikrinti, kad į partnerystę būtų įtrauktos nacionaliniu lygmeniu pripažintos socialinių partnerių organizacijos, visų pirma bendrosios įvairių pramonės šakų organizacijos ir sektorių organizacijos. Šiomis aplinkybėmis būtina užtikrinti, kad darbdavių ir darbuotojų organizacijoms būtų atstovaujama vienodai.

Bendrų nuostatų reglamentas taip pat galėtų būti papildytas EPEK į šį įtraukus reikalavimą užtikrinti aktyvų verslo asociacijų, visų pirma atstovaujančių MVI, prekybos rūmų, universitetų ir mokslinių tyrimų įstaigų dalyvavimą. Tai yra pagrindiniai partneriai skatinant plėtrą, naujovių diegimą ir konkurencingumą. Jų bendradarbiavimas įgyvendinant BSP fondų paramą bus itin svarbus strategijos „Europa 2020“ tikslams vietos lygmeniu pagal pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo prioritetus įgyvendinti.

Galiausiai galėtų būti numatyta Bendrų nuostatų reglamentą papildyti EPEK šiame aiškiai nurodant, kad ekonominiai ir socialiniai partneriai yra grupės arba asociacijos, atstovaujančios bendriems pramonės įmonių ar šakų, darbdavių ir darbuotojų, bet jokių būdu ne vienos bendrovės, įmonės ar ekonominės grupės (pagrindinės ar antrinių įmonių) interesams.

Austrijos tradicinės socialinės partnerystės modelis atspindi ESF ir ERPF programose. Ekonominiai ir socialiniai partneriai dalyvavo rengiant nacionalinį strateginių kryptų planą (*STRAT.AT*) ir vykdant jo stebėseną kartu su nuolatine institucija – Austrijos erdvės planavimo konferencija (ÖROK). „*STRAT.AT plus*“ yra novatoriška dabartiniame programavimo laikotarpiui skirta priemonė. Tai yra strateginės stebėsenos platforma. Ja siekiama vykdyti metodu „iš apačios į viršų“ pagrįstą mokymosi ir dialogo palaikymo procesą

ir sukurti įvairiapusę partnerystę naujoms strategijoms rengti. Rengiami nuolatiniai dialogo susitikimai („Foren“ ir „Synergien“) ir patirties mainai¹⁰.

2.3. Įstaigų, atstovaujančių pilietinei visuomenei, ir įstaigų, atsakingų už moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo skatinimą, dalyvavimas

Su nevyriausybinėmis organizacijomis, atstovaujančiomis pilietinei visuomenei, visų pirma tokiose srityse kaip aplinkosauga, socialinė įtrauktis, lyčių lygybė ir lygios galimybės, turėtų būti konsultuojamasi ir jos turėtų dalyvauti sudarant programas.

Jeigu suinteresuotų organizacijų yra ypač daug, – taigi numatoma itin plataus masto partnerystė, – galimiems partneriams, siekiant užtikrinti didesnę atstovaujiamumą ir sklandesnę partnerystę, gali prireikti įsteigti koordinavimo platformas ir bendrąsias organizacijas bei paskirti bendrą atstovą, kuris prisidėtų rengiant ir įgyvendinant programas.

Bendrų nuostatų reglamentas galėtų būti papildytas EPEK šiame nurodant, kad pasirenkant partnerius būtina įtraukti pagrindines nevyriausybines organizacijas, vykdančias veiklą skirtingų fondų finansuojamose veiklos srityse. Nevyriausybiniams organizacijoms turi būti suteikta laisvė partnerystės nariais skirti savo atstovus. Jeigu dalyvauja labai daug nevyriausybinių organizacijų, galima įsteigti platformas, kuriose būtų renkami partnerystės nariais tapsiantys atstovai.

Ispanijoje pripažintas poreikis visuose fonduose užtikrinti lyčių lygybę. „Instituto de la Mujer“ (Moterų institutas) dalyvavo kaip Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), Europos socialinio fondo (ESF), Sanglaudos fondo, Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos žuvininkystės fondo (EŽF) stebėsenos komitetų narys. Siekiant užtikrinti realų ir veiksmingą lyčių lygybės aspekto integravimą į fondų finansuojamas intervencijos priemones buvo parengta moterų ir vyrų lygybės tinklo politika.

Slovėnijoje pradėtas teikti konkrečiai nevyriausybinių organizacijų vystymosi, visų pirma nevyriausybinių organizacijų tinklų kūrimo, finansavimas pagal ESF prioritetą „Institucinių ir administracinių gebėjimų stiprinimas“. Vienas iš tokių nacionalinio lygmens tinklo pavyzdžių yra CNVOS, kurį sudaro daugiau kaip 200 asociacijų. CNVOS remia nevyriausybinių organizacijų dalyvavimą įgyvendinant struktūrinių fondų paramą ir skiria nevyriausybinių organizacijų atstovus dalyvauti stebėsenos komitetų veikloje. Taip pat, siekiant skatinti regionų ir vietos nevyriausybinių organizacijų vystymąsi ir suteikti joms galimybę aktyviau prisidėti prie viešosios politikos priemonių rengimo ir įgyvendinimo, įsteigta dešimt regioninių nevyriausybinių organizacijų tinklų. Dialogui konkrečiose srityse (kultūros, aplinkosaugos, sveikatos priežiūros ir kt.) gerinti paramą taip pat gauna 12 teminių tinklų¹¹.

¹⁰ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto tiriama nuomonė dėl veiksmingos partnerystės valdant sanglaudos politikos programas skatinimo remiantis 2007–2013 m. ciklo gerąja praktika (CESE 967/2010).

¹¹ Struktūrinių fondų grupės už tvarią ateitį tyrimas „Kam reikalinga partnerystė?“, 2011 m.

2.4. Partnerystės priderinimas prie programų

Pagrindiniai **EŽŪFKP programų** partneriai bus už kaimo vietoves atsakingos regionų ir vietos valdžios institucijos, sektorių organizacijos, žemės ūkio ir miškininkystės veiklą vykdančios ekonominiai ir socialiniai partneriai, kitų su kaimo vietovių plėtra susijusiuose sektoriuose veikiančių viešų ir privačių organizacijų atstovai, regionų ar vietos verslo asociacijos, kaimo vietovių moterų organizacijos, aplinkosaugos srities nevyriausybinės organizacijos, už nediskriminavimą ir lyčių lygybę atsakingos nevyriausybinės organizacijos, nacionalinių arba regioninių (atsižvelgiant į programavimo lygmenį) vietos veiklos grupių, dalyvaujančių bendruomenės inicijuotos vietos plėtros veikloje, asociacijų atstovai ir integruotos kaimo plėtros srities asociacijos (pvz., vietos plėtros agentūrų asociacijos). Šie pagrindiniai partneriai jau gali būti tarpusavyje susieti per nacionalinį kaimo plėtros tinklą, kuris tokiu atveju gali aktyviai padėti taikyti partnerystės principą.

EJRŽF programoms labai svarbios yra regionų ir vietos valdžios institucijos, žuvininkystės ir akvakultūros sektorių ir kitų subsektorių, pvz., perdirbimo sektoriaus, atstovai, socialinių partnerių sektorių organizacijos, aplinkosaugos srities nevyriausybinės organizacijos, žuvininkystės sektoriuje veikiančios moterų organizacijos, mokslo ir mokslinių tyrimų organizacijos ir nacionaliniai arba regioniniai žuvininkystės vietos veiklos grupių tinklai.

Kalbant apie **ERPF ir Sanglaudos fondą**, partnerystės ryšiai bus užmegzti su regionų ir vietos valdžios institucijomis, visų pirma su miestais, kurie įgyvendina integruotos tvarios miestų plėtros programas taikydami integruotąsias teritorines investicijas, bei ekonomiais ir socialiniais partneriais, nevyriausybinių organizacijų, sukaupusių patirties sprendžiant kompleksinius, pvz., lyčių lygybės ar neįgalųjų prieigos, klausimus, ir atitinkamų sektorių, kuriuose aktyviai įgyvendinama fondų parama, atstovais bei universitetų ir mokslinių tyrimų įstaigų, prekybos rūmų ir verslo organizacijų atstovais.

Kalbant apie **ESF**, labai svarbu, kad į partnerystę būtų įtraukiami ekonominiai ir socialiniai partneriai. Pagrindiniai partneriai taip pat bus regionų ir vietos valdžios institucijos, taip pat prekybos rūmai, verslo organizacijos, darbuotojų švietimo asociacijos, švietimo ir mokymo įstaigos, socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų teikėjai, nevyriausybinės organizacijos ir patirties lyčių lygybės, nediskriminavimo ir socialinės įtraukties srityse sukaupusios organizacijos, užmezgusios glaudžius ryšius su nepalankioje padėtyje esančiomis grupėmis, pvz., neįgaliaisiais, migrantais, romais ir kt.

Iš keleto skirtingų fondų finansuojamoms programoms vykdyti į partnerystę turėtų būti įtrauktos institucijos, organizacijos ir grupės, susijusios su atitinkamais skirtingais fondais.

3. KAIP ĮTRAUKTI PARTNERIUS Į PROGRAMAVIMO DOKUMENTŲ RENGIMĄ?

Norint sėkmingai įgyvendinti fondų paramą labai svarbu, kad visi suinteresuotieji subjektai aktyviai dalyvautų ankstyvuosiuose programavimo etapuose, visų pirma nacionaliniu lygmeniu rengiant partnerystės sutartį ir nacionaliniu ir (arba) regionų lygmeniu – programas. Partnerių dalyvavimas rengiant programas neturėtų apriboti galimybių rengti konsultacijas

pagal Strateginio poveikio aplinkai vertinimo (SPAV) direktyvos¹² reikalavimus. Reikėtų siekti suderinti per SPAV procesą ir partnerių išreikštas nuomones

3.1. Partnerystės sutarties ir programų rengimas

Remiantis Komisijos Bendrų nuostatų reglamento pasiūlymu, partnerystės sutartį ir programas kartu su partneriais turi parengti valstybės narės arba jų paskirtos valdžios institucijos (programų atveju). Atsižvelgiant į laiką, išteklius ir aplinkybes, reikės atidžiai apsvarstyti atitinkamas galimybes į rengimo procesą įtraukti įvairias suinteresuotųjų subjektų grupes, šiuo tikslu gali būti rengiami susitikimai, konsultacijos, tyrimai ir praktiniai seminarai.

Bendrų nuostatų reglamentas galėtų būti papildytas EPEK į šį įtraukus konkretų reikalavimą, kad partneriai svariai prisidėtų: i) atliekant uždavinių, kuriuos reikia spręsti, ir poreikių, į kuriuos turi būti atsižvelgta įgyvendinant BSP fondų paramą, analizę; ii) nustatant tikslus ir prioritetus, kad būtų galima išspręsti minėtus uždavinius ir patenkinti poreikius, ir iii) įgyvendinant koordinavimo priemones, taikomas įvairių pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo skatinimo priemonių sąveikai užtikrinti.

Tais atvejais, kai yra sudaryti tokie skirtingų lygmenų šalies valdžios institucijų susitarimai kaip strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo teritoriniai paktai¹³, **Bendrų nuostatų reglamentas taip pat galėtų būti papildytas EPEK į šį įtraukus prašymą**, kad valstybės narės, rengdamos partnerystės sutartį, tinkamai atsižvelgtų į daugiapakopio valdymo susitarimus, dėl kurių susitarta teritoriniame pakte, kad būtų užtikrintas veiksmingas politikos įgyvendinimas.

Latvijoje rengiant programas aplinkosaugos srities nevyriausybinės organizacijos 2005 m. gegužės mėn. įsteigė nacionalinę nevyriausybinių organizacijų koaliciją, kuri daugiausia dėmesio skiria aplinkosaugos problemoms. Jos veikloje aktyviai dalyvavo 8–10 nevyriausybinių organizacijų. 2005–2006 m. vyko tiesioginiai susitikimai ir buvo keičiamasi nuomonėmis su Finansų ir Aplinkos ministerijomis – nevyriausybinių organizacijų atstovai ir ministerijos pradėjo aktyviai palaikyti tarpusavio ryšius. Taip pat glaudžiai bendradarbiavo įvairių sektorių nevyriausybinių organizacijos, visų pirma sprendžiančios švietimo, lyčių lygybės ir socialinius klausimus. Sėkmingai įtraukti į veiklą nevyriausybines organizacijas pavyko iš dalies dėl to, kad tokią galimybę suteikė dalyvavimui skatinti skirtos priemonės, įskaitant tinkamas informavimo priemones, aiškias dalyvavimo procedūras, pvz., viešos konsultacijos dėl dokumentų projektų procedūrą, ir strateginį poveikio aplinkai vertinimą. Sukurta speciali interneto svetainė, kurioje buvo skelbiama visa su ES fondų programavimu susijusi informacija. Nevyriausybinių organizacijų ir ministerijų susitikimai buvo rengiami pagal poreikį, t. y. nevyriausybinių organizacijos siūlydavo surengti konsultacinius

¹² SPAV direktyva 2001/42/EB.

¹³ Strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo teritoriniai paktai yra iniciatyva, kurios Regionų komitetas ėmėsi siekdamas strategijai „Europa 2020“ suteikti teritorinį aspektą ir padidinti suinteresuotumą ją įgyvendinti regionų lygmeniu. Jie apibrėžiami kaip skirtingų lygmenų (vietos, regionų ir nacionalinio) šalies valdžios institucijų susitarimai. Teritorinį paktą pasirašančios šalys įsipareigoja koordinuoti ir derinti savo politikos darbotvarkes siekdamas, kad jų veikla ir finansiniai ištekliai būtų sutelkti strategijos „Europa 2020“ tikslams ir uždaviniams įgyvendinti. Teritoriniais paktais turėtų būti siekiama: nustatyti nacionalinius ir, galbūt, regioninius tikslus, prireikus naudojant kitus nei su BVP susijusius rodiklius ir tikslus, įgyvendinti vieną ar daugiau pavyzdinių iniciatyvų ir nustatyti kliūtis, trukdančias nacionaliniu lygmeniu įgyvendinti tikslus.

susitikimus, o ministerijos tenkino šiuos prašymus ir surengdavo daug išsamesnes konsultacijas, nei formaliai reikalaujama¹⁴.

Maltoje programoms parengti sudarytos kelios darbo grupės, daugiausia dėmesio skiriančios prioritetinėms sritims: ekonominei plėtrai ir konkurencingumui, prieinamumui, aplinkosaugai, užimtumui ir socialinei įtraukčiai. Jos bendrai veikia subūrė ministerijas, nevyriausybinės organizacijas bei socialinius ir ekonominius partnerius. Pagrindiniams suinteresuotiesiems subjektams buvo išdalyti klausimynai ir surengti dvišaliai susitikimai. 2005 m. rugsėjo mėn. daugiau kaip 80 organizacijų dalyvavo nacionaliniame praktiniame seminare, kuriame nagrinėjo su vystymusi susijusius sunkumus ir galimybes. Vietos vadžios institucijos, nevyriausybines ir kitos pilietinės visuomenės organizacijos dalyvavo Ministro Pirmininko tarnybos 2006 m. pirmąjį ketvirtį rengtose viešosiose diskusijose.

3.2. Aiškių partnerystės įgyvendinimo taisyklių ir tvarkaraščio nustatymas iš pat pradžių

Atskirų suinteresuotųjų subjektų svarba ir galimas jų indėlis kiekvienoje valstybėje narėje labai skirsis atsižvelgiant į jos vidaus institucijų struktūrą. Tačiau labai svarbu, kad partnerystė visų partnerių atžvilgiu būtų kuriama skaidriai ir kad visos susijusios šalys žinotų, koks yra partnerystės tikslas, kas ką veikia ir kokių rezultatų tikimasi iš partnerystės.

Todėl primygtinai rekomenduojama parengti aiškius tikslus ir tikslų planą turinčią darbo programą. Joje galėtų būti išvardytos konkrečios priemonės ir veiksmai, kuriais siekiama įtraukti partnerius į partnerystės sutarties ir programų rengimo procesą, išsamiai apibrėžtas partnerių dalyvavimas rengiant įvairius programavimo dokumentus ir nustatytas atitinkamas tvarkaraštis.

Bendrų nuostatų reglamentas galėtų būti papildytas EPEK į šį įtraukus prašymą, kad valstybės narės nustatytų būtiniausius procedūrinius reikalavimus, kuriais siekiama užtikrinti, kad i) informacija per strateginių dokumentų aptarimą būtų pateikiama laiku; ii) suinteresuotieji subjektai turėtų pakankamai laiko atlikti analizę, pasitarti su savo nariais ir rinkėjais bei pateikti atsiliepimus apie dokumentus; iii) suinteresuotieji subjektai turėtų galimybę užduoti klausimus ar teikti pasiūlymus ir pastabas; iv) suinteresuotieji subjektai būtų skaidriai informuojami apie tai, kaip atsižvelgta į jų pasiūlymus, paaiškinant, kodėl su tam tikromis pastabomis buvo sutikta arba kodėl jos atmestos, ir v) būtų pranešama apie konsultacijos rezultatus. Taip pat reikės atsižvelgti į tai, kad neįgaliesiems būtų suteikta galimybė dalyvauti šiame procese, t. y. sukurti atitinkamą fizinę aplinką ir teikti reikiamą informaciją.

3.3. Informacijos apie tai, kaip įgyvendinama partnerystė, pateikimas programavimo dokumentuose

Remiantis Komisijos Bendrų nuostatų reglamento pasiūlymu, partnerystės sutartyje būtina apibūdinti veiksmus, kurių imtasi siekiant užtikrinti partnerių dalyvavimą, ir jų vaidmenį rengiant partnerystės sutartį.

Bendrų nuostatų reglamentas galėtų būti papildytas EPEK į šį įtraukus prašymą, kad

¹⁴ Struktūrinių fondų grupės už tvarią ateitį tyrimas „Kam reikalinga partnerystė?“, 2011 m.

partnerystės sutartyje ir programose būtų išsamiai pateikta visų pirma ši informacija: i) į veiklą įtrauktų partnerių sąrašas, jų pareigos ir dalyvavimo mastas; ii) kaip buvo atrinkti partneriai ir kaip taikomi skaidrumo ir prieinamumo principai; iii) veiksmai, kurių imtasi siekiant skatinti įtraukti įvairius partnerius ir juos aktyviai dalyvauti; iv) koordinavimo sistemos ir procedūros įgyvendinant programą bei kitus BSP fondų veiksmus; v) kaip techninės pagalbos išteklių bus panaudoti partnerystei skatinti (numatomų paramos paslaugų pobūdis, skiriami išteklių ir numatyta valdymo tvarka); vi) ir galiausiai aiškiai ir atvirai dokumentais pagrįstos partnerių nuomonės apie partnerystės principo įgyvendinimą.

4. KAIP UŽTIKRINTI PARTNERIŲ DALYVAVIMĄ ĮGYVENDINIMO ETAPE?

4.1. Dalyvavimas stebėsenos komitetų veikloje

Stebėsenos komitetai atlieka pagrindinį vaidmenį įgyvendinant programas, taigi partnerystė šioje srityje įgyvendinama per jų veiklą.

4.1.1. *Stebėsenos komitetų sudėtis*

Pagal Komisijos Bendrų nuostatų reglamento pasiūlymą stebėsenos komitetų narius valdymo institucijos pritarimu turi skirti valstybė narė. Valstybė narė iš BSP fondų bendrai finansuojamoms programoms gali įsteigti vieną stebėsenos komitetą. Stebėsenos komitetai turi būti sudaryti iš valdymo institucijos ir tarpinių įstaigų atstovų bei partnerių atstovų.

Būtų galima numatyti Bendrų nuostatų reglamentą papildyti EPEK į šį įtraukus reikalavimą, kad i) atrenkant stebėsenos komitetų narius būtų atsižvelgta į rengiant programą dalyvavusių partnerių kandidatūrą, taip siekiant užtikrinti pakankamą programavimo ir įgyvendinimo etapų nuoseklumą ir suinteresuotumą įgyvendinti programą; ii) įvairiems partneriams būtų atstovaujama pagal atitinkamus jų įsipareigojimus įgyvendinant programas; iii) partneriai patys atrinktų ir skirtų savo narius į stebėsenos komitetus bei kitus BSP fondų paramai įgyvendinti įsteigtus konsultacinius organus ir sudarytas darbo grupes; iv) stebėsenos komitetų sudėtis būtų proporcinga lyčių atžvilgiu ir įvairi; v) stebėsenos komitetų ir kitų darbo grupių narių sąrašai būtų skelbiami viešai; v) kiekvienas atrinktas partneris būtų išklausęs specialius mokymo kursus ir žinotų savo pareigas, susijusias su konfidencialumu ir interesų konfliktu, o jo įsipareigojimai būtų įforminti pasirašytu pareiškimu.

4.1.2. *Stebėsenos komitetų vaidmuo ir darbo tvarka*

Pagal Komisijos Bendrų nuostatų reglamento pasiūlymą stebėsenos komitetai tikrins programų įgyvendinimą ir siekiant jų tikslų padarytą pažangą. Jie taip pat privalo atidžiai išnagrinėti visas problemas, turinčias įtakos programų veiklos rezultatams. Stebėsenos komitetai privalo išnagrinėti kiekvieną programų keitimą ir pareikšti nuomonę dėl jo. Jie gali valdymo institucijoms teikti rekomendacijas dėl programų įgyvendinimo ir savo atliktus vertinimus bei stebėti veiksmus, kurių dėl to imtasi.

Kalbant apie darbo tvarką, kiekvienas stebėsenos komitetas parengs ir priims savo darbo tvarkos taisykles. Komisijos Bendrų nuostatų reglamento pasiūlyme taip pat nustatyta, kad balsavimo teisę turės kiekvienas stebėsenos komiteto narys, išskyrus Komisijos ir Europos investicijų banko atstovus, kurie dalyvauja kaip patarėjai. Pirmininkas privalo užtikrinti, kad visi partneriai turėtų galimybę išreikšti savo nuomonę ir kad užtektų laiko diskusijoms. Stebėsenos komitetams primygtinai rekomenduojama priimti sprendimus bendru sutarimu.

Bendrų nuostatų reglamentas galėtų būti papildytas EPEK į šį įtraukus reikalavimą, kad valstybės narės darbo tvarkos taisyklėse išsamiai apibrėžtų bent šiuos aspektus: i) kvietimų į posėdžius išsiuntimo ir dokumentų perdavimo galutinius terminus, kurie turėtų būti ne trumpesni kaip dvi savaitės; ii) narių balsavimo teises; iii) protokolo priėmimo, skelbimo ir

galimybės su juo susipažinti suteikimo procedūrą; iv) skaidrų darbo grupių steigimo ir jų veiklos valdymo procesą ir v) stebėsenos komitetams pateiktų parengiamųjų dokumentų skelbimo ir galimybės su jais susipažinti tvarką.

Vokietijoje (Meklenburgas-Pomeranija) stebėsenos komitetas yra bendros regioninės plėtros politikos formavimo forumas. Komiteto veikla susijusi ne tik su ESF ir ERPF, bet ir su EŽŪFKP, ir jis turi realios įtakos priimant sprendimus dėl projektų atrankos kriterijų. Stebėsenos komiteto posėdžiai vyksta penkis ar šešis kartus per metus, jis turi savo darbo tvarkos taisykles. Jo veikloje taip pat dalyvauja darbo grupės ir kiti konsultaciniai organai. Jų užduotis nustato partneriai¹⁵.

Danijoje kaimo plėtros programos stebėsenos komiteto sprendimai visada priimami bendru sutarimu. Praktikoje balsavimas nevyksta. Panašiai, įgyvendinant **Lenkijos** kaimo plėtros programą, stebėsenos komiteto veikloje aktyviai dalyvauja daug narių, skatinamos atviros diskusijos per posėdžius ir taikant rašytinę procedūrą.

Airijoje galima stebėti veiksmingą EŽF programos stebėsenos komiteto narių bendradarbiavimą: nuolatiniai posėdžiai, daug įvairių grupių atstovų (apie 50 narių), įskaitant žuvininkystės sektoriaus, nevyriausybinių organizacijų ir vietos atstovus (4 kryptis, programa „Leader“), aktyvus visų narių dalyvavimas ir didelė jų daroma įtaka sprendimams. Prieš patvirtinant programą tie patys partneriai aktyviai dalyvavo rengiant programavimo dokumentus (nacionalinį strateginį planą (NSP) ir veiklos programą).

4.2. Dalyvavimas projektų atrankoje

Kvietimų teikti pasiūlymus rengimo ir gautų pasiūlymų vertinimo etape gali būti tikslinga pasinaudoti suinteresuotųjų subjektų patirtimi. Dalyvaudamos projektų atrankos procesuose suinteresuotųjų subjektų organizacijos geriau suvokia, kaip šie procesai veikia praktiškai: ar gerai suformuluoti vertinimo kriterijai, kaip jie taikomi ir kiek jie atitinka savo paskirtį¹⁶.

Tačiau partneriams dalyvaujant atrankos procese iškyla interesų konflikto klausimas. Šiuo atžvilgiu informacijos atskleidimas ir skaidrumas viso proceso metu yra itin svarbūs siekiant išvengti tokių situacijų.

Būtų galima numatyti Bendrų nuostatų reglamentą papildyti EPEK į šį įtraukus reikalavimą, kad valdymo institucijos: i) prireikus įtrauktų partnerius į kvietimų teikti pasiūlymus rengimo ir pasiūlymų vertinimo procesą; ii) taikydamos aiškias iš anksto nustatytas procedūras užkirstų kelią asmenų, atstovaujančių organizacijoms partnerėms ir tiesiogiai ar netiesiogiai suinteresuotų, kad tam tikra įstaiga dalyvautų konkurse, dalyvavimui kvietimų teikti pasiūlymus rengimo ir gautų pasiūlymų vertinimo procese; iii) užtikrintų nuolatinę žmonių, dalyvaujančių su kvietimais teikti pasiūlymus susijusioje veikloje, kaitą siekiant išvengti galimų interesų konfliktų ir juos spręsti ir iv) užtikrintų, kad kiekvienas atrinktas partneris būtų išklauses specialius mokymo kursus ir žinotų savo pareigas, susijusias su konfidencialumu ir interesų konfliktu, o jo įsipareigojimai būtų įforminti pasirašytu

¹⁵ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto tiriamosios nuomonės dėl veiksmingos partnerystės valdant sanglaudos politikos programas skatinimo remiantis 2007–2013 m. ciklo gerąja praktika (CESE 967/2010) priedėlis.

¹⁶ Struktūrinių fondų grupės už tvarią ateitį tyrimas „Kam reikalinga partnerystė?“, 2011 m.

pareiškimu.

Čekijoje, įgyvendinant ESF veiklos programą „Žmogiškieji ištekliai ir užimtumas“, suinteresuotieji subjektai dalyvauja rengiant individualias dotacijų schemas – teikia pastabas ar aptaria šias schemas ekspertų darbo grupėse. Išsamus šioje veikloje dalyvaujančių suinteresuotųjų subjektų sąrašas priklauso nuo schemas turinio. Sukurta duomenų bazė, į kurią būtų galima įtraukti visus projektų vertintojus ir suteikti galimybę dirbti prijungties režimu. Projektų vertintojams rengiami bendrieji ir specialūs mokymo kursai¹⁷.

Švedijoje struktūrinių fondų partnerystės regionų lygmeniu sudarytos iš regionų ir (arba) vietos politikų (dauguma) ir daugelio įvairių grupių atstovų. Partnerystėms tenka pagrindinis vaidmuo įgyvendinant ERPF ir ESF paramą, nes per projektų atranką partneriai yra atsakingi už paraiškų skirstymą pagal prioritetus. Taigi jie gali suteikti pirmenybę projektams, kurie geriausiai atitinka regioninės plėtros planus ir regionų poreikius. Aštuonios Švedijos struktūrinių fondų partnerystės veikia vadovaudamosi bendro sutarimo principu ir užtikrina ERPF ir ESF projektų sąveiką.

4.3. Dalyvavimas teikiant ataskaitas

Komisijos pasiūlymuose dėl būsimo programavimo laikotarpio valstybės narės įpareigojamos teikti Komisijai metines kiekvienos programos įgyvendinimo ataskaitas. Prieš pateikiant šias ataskaitas Komisijai jas apsvarstys ir patvirtins stebėsenos komitetai. ERPF, Sanglaudos fondo ir ESF programų metinėse įgyvendinimo ataskaitose, kurios bus pateiktos 2017 ir 2019 m., be kitų aspektų, taip pat bus vertinamas partnerių dalyvavimas įgyvendinant, stebint ir vertinant veiklos programas.

Komisijos Bendrų nuostatų reglamento pasiūlyme priduriama, kad su partneriais turi būti konsultuojamasi dėl partnerystės sutarties įgyvendinimo pažangos ataskaitų, kurias valstybės narės turės pateikti 2017 ir 2019 m. pirmojoje pusėje. Pažangos ataskaitomis bus remiamasi Komisijai kartu su valstybėmis narėmis atliekant veiklos rezultatų peržiūrą pagal partnerystės sutartyje ir programose nustatytą veiklos planą. Pažangos ataskaitose taip pat pateikiama informacija apie partnerių vaidmenį įgyvendinant partnerystės sutartį ir šio vaidmens vertinimas.

Bendrų nuostatų reglamentą galėtų būti papildytas EPEK į šį įtraukus reikalavimą, kad valdymo institucijos aktyviai bendradarbiautų su partneriais stebėsenos komitetuose rengiant metines programų įgyvendinimo ataskaitas, ir prašymą, kad valstybės narės aktyviai bendradarbiautų su partneriais rengiant 2017 ir 2019 m. pažangos ataskaitas ir šiose ataskaitose pateiktų per konsultacijas partnerių išreikštų nuomonių apžvalgą bei nurodytų, kaip į jas atsižvelgta.

5. KAIP ĮTRAUKTI PARTNERIUS Į VERTINIMĄ?

Partnerių įtraukimas į vertinimų rengimo, įgyvendinimo ir su jais susijusios pažangos stebėjimo procesą yra svarbus siekiant užtikrinti nešališkumą ir visiems šio proceso dalyviams suteikti galimybę iš jo pasimokyti.

¹⁷ ESF partnerystės praktikos bendruomenės vadovas „Kaip ESF valdymo institucijos ir tarpinės įstaigos remia partnerystę“, 2011 m.

Pagal Komisijos pasiūlymus dėl BSP fondų valdymo institucija turi parengti kiekvienos programos vertinimo planą. Vertinimo planą partneriai aptars per ERPF, Sanglaudos fondo, ESF ir EJRŽF stebėsenos komitetų posėdžius. Kalbant apie EŽŪFKP, vertinimo planas, kuriam Komisija nustatys būtiniausius reikalavimus, pateikiamas kartu su kiekviena kaimo plėtros programa, taigi partneriai jį aptars rengdami programas.

Partneriai per stebėsenos komitetų posėdžius turi nuolat nagrinėti vertinimo plano įgyvendinimo pažangą. Partneriai gaus visus įvairių programų vertinimus ir bus informuoti apie tai, kokių priemonių imtasi atsižvelgiant į ERPF, Sanglaudos fondo, ESF ir EJRŽF vertinimų išvadas. Už EŽŪFKP programas atsakingi stebėsenos komitetai nagrinės su programos vertinimo planu susijusią veiklą ir rezultatus.

Iki 2020 m. gruodžio 31 d. valdymo institucijos privalo Komisijai pateikti kiekvienos ESF, ERPF ir Sanglaudos fondo programos įgyvendinimo ataskaitą, kurioje apibendrinamos programavimo laikotarpiu atliktų vertinimų išvados.

Būtų galima numatyti Bendrų nuostatų reglamentą papildyti EPEK į šį įtraukus prašymą, kad valdymo institucijos per stebėsenos komitetų veiklą įtrauktų partnerius į vertinimo procesą nuo techninių užduočių nustatymo iki galutinio vertinimo parengimo. Valstybės narės taip pat galėtų būti įpareigosos atlikti veiklos rezultatų ir partnerystės principo veiksmingumo įgyvendinant fondų paramą ir programas programavimo laikotarpiu vertinimą. Galiausiai būtų galima paprašyti, kad ERPF, ESF ir Sanglaudos fondo programų valdymo institucijos konsultuotųsi su partneriais dėl ataskaitų, kuriose apibendrinamos programavimo laikotarpiu atliktų vertinimų išvados.

Jungtinėje Karalystėje Anglijos ESF programos stebėsenos komiteto vertinimo pakomitečio posėdžiai vyksta kartą per metus. Juose dalyvauja ESF programos stebėsenos komiteto paskirti nariai. Laikantis partnerystės principo, su vertinimo pakomitečio nariais konsultuojamasi dėl veiklos programos vertinimo strategijos, jie aktyviai dalyvauja aptariant pagrindinius klausimus, susijusius su visais projektų vertinimo etapais, ir teikia atsiliepimus. Vertinimo pakomitetis gali siūlyti atstovus, kurie dalyvautų iniciatyvinių grupių posėdžiuose rengiant įvairius vertinimus.

Portugalijoje partnerius per pokalbį apklausia nepriklausomi nacionalinio strateginių kryptų plano vertintojai. Stebėsenos komitetų veikloje dalyvaujantys partneriai taip pat turi galimybę išreikšti savo nuomonę dėl vertinimo ataskaitų, nes šios aptiriamos per komitetų posėdžius. Be to, įvairūs partneriai svariai prisidėjo rengiant veiksmų planą, kurio projektą reikėjo parengti siekiant įgyvendinti vertinimo ataskaitose pateiktas rekomendacijas.

6. PAGALBA PARTNERIAMS

Veiksmingai įgyvendinti partnerystės principą reiškia suteikti galimybę prie bendros veiklos prisidėti visiems partneriams, visų pirma tiems, kurių žmogiškieji ištekliai riboti.

Kai kuriems suinteresuotiesiems subjektams sunku dirbti partnerystėje, nes jie neturi aktyviam bendradarbiavimui reikalingų žinių ar išteklių. Tokioje padėtyje visų pirma yra maži dalyviai, kuriems reikia mokytis savo vadovus ir personalą, arba organizacijos, siekiančios

spřesti neseniai iškilusias ar tarpusavyje susijusias problemas, kurios dar nėra nuosekliai įtraukiamos į politikos darbotvarę. Todėl ypač svarbu nuolat stiprinti partnerių gebėjimus.

Būtų galima numatyti Bendrų nuostatų reglamentą papildyti EPEK į šį įtraukus reikalavimą, kad valstybės narės ir valdymo institucijos dalį savo dabartinio ir kito programavimo laikotarpių techninės pagalbos lėšų skirtų užtikrinti, kad partneriai, visų pirma mažos vietos valdžios institucijos, ekonominiai ir socialiniai partneriai ir nevyriausybinės organizacijos, turėtų gebėjimus, kurie būtini norint dalyvauti rengiant, įgyvendinant, stebint ir vertinant partnerystės sutartį ir programas. Ši parama gali būti teikiama rengiant specialius praktinius seminarus, mokymus, kuriant koordinavimo ir tinklų struktūras ar padedant partneriams padengti dalyvavimo su programų rengimu, įgyvendinimu, stebėseną ir vertinimu susijusiuose posėdžiuose išlaidas. Siekiant aktyviai skatinti plėtoti partnerystę, rekomenduojama rengti bendrus viešųjų ir privačių partnerių mokymus. Ypač rekomenduojama didinti atskirų partnerių informuotumą apie patikimo finansų valdymo principo taikymą.

Pietų Italijoje, siekiant skatinti ekonominius ir socialinius partnerius dalyvauti regioninėse ir sektorių programose, sukurta techninės pagalbos lėšomis finansuojama paramos sistema¹⁸. Be to, 2000–2006 m. pietų Italijoje ekonominiai ir socialiniai partneriai sukūrė ir administravo labai sėkmingą techninės pagalbos projektą, kurį finansavo ERPF ir kuriuo siekta gerinti jų žinias apie plėtros programas ir stiprinti gebėjimą dalyvauti. Šis projektas yra gerosios praktikos pavyzdys tiek jo valdymo, tiek gautų rezultatų atžvilgiu. Šiuo metu jis toliau įgyvendinamas.

Slovakijoje, siekdama gauti informacijos apie ERPF finansuojamą su sveikatos priežiūra susijusią veiklos programą, valdymo institucija stebėsenos komiteto narių paprašė užpildyti klausimyną apie stebėsenos komiteto darbą ir veiklos programos įgyvendinimą. Po šios konsultacijos techninės pagalbos tinkamumo finansuoti taisyklės buvo iš dalies pakeistos, kad stebėsenos komiteto nariai galėtų dalyvauti mokomojoje veikloje sveikatos priežiūros ir ES struktūrinių fondų srityse.

¹⁸ ESF partnerystės praktikos bendruomenės vadovas „Kaip ESF valdymo institucijos ir tarpinės įstaigos remia partnerystę“, 2011 m.

7. NUOLATINIAI GEROSIOS PRAKTIKOS MAINAI

Visos ES lygmeniu sanglaudos politikos srityje veikiančios teminės bendrosios organizacijos ir nevyriausybinės organizacijos, socialiniai ir ekonominiai partneriai bei vietos, miesto ir regioninėms valdžios institucijoms atstovaujanti asociacijos šiuo metu dalyvauja Komisijos organizuojamose struktūrinio dialogo posėdžiuose, kuriuose aptariamas BSP fondų paramos įgyvendinimas. Tai galėtų būti būsimų oficialių posėdžių, kuriuos pagal 5 straipsnio 4 dalį ketinama organizuoti po 2013 m., pagrindas.

Be to, nuolat keistis patirtimi ir gerąja praktika bus skatinama Fondų koordinavimo komitete (COCOF), Europos socialinio fondo komitete, Kaimo plėtros komitete ir Europos žuvininkystės ir jūrų reikalų fondo komitete. Už informavimą ir komunikaciją atsakingų pareigūnų ES tinklais (INFORM Europos regioninės plėtros fondui bei CF ir INIO Europos socialiniam fondui) bus naudojamosi keičiantis gerąja praktika didinant sanglaudos politikos matomumą, visų pirma suteikiant galimybę lengviau susipažinti su informacija (skelbti veiksmų ir paramos gavėjų sąrašus, pateikti veiksmų aprašymus ir tobulinti paieškos funkciją). Kalbant apie EŽŪFKP, Europos kaimo plėtros tinklas ir kiekvienoje valstybėje narėje įsteigti nacionaliniai kaimo plėtros tinklai, *inter alia*, sieks labiau įtraukti suinteresuotuosius subjektus į kaimo plėtros politikos įgyvendinimą.

Siekiant sudaryti geresnes sąlygas konkrečių sričių partnerystei, reikėtų skatinti keistis nuomonėmis ir bendradarbiauti per esamus teminius tinklus, pvz., Europos aplinkosaugos ir valdymo institucijų sanglaudos politikos įgyvendinimo tinklą (ENEA-MA) bei Europos ir nacionalinius kaimo plėtros tinklus.

Suinteresuotos valdymo institucijos taip pat bus skatinamos pagal dabartinės ESF finansuojamos partnerystės praktikos bendruomenės modelį įkurti bendrą penkių fondų partnerystės praktikos bendruomenę.

ESF finansuojama partnerystės praktikos bendruomenė buvo devynių valstybių narių ESF valdymo institucijų ir tarpinių įstaigų tinklas. Per trejus metus (2008–2011 m.) praktikos bendruomenė intensyviai keitėsi žiniomis apie įvairius partnerystės įgyvendinimo būdus taikant „kritiško draugo“ vertinimo metodą. Šis tinklas daugiausia dėmesio skiria įgyvendinant nacionalines ir regionines valstybių narių ir regionų veiklos programas sukurtoms partnerystėms. Praktikos bendruomenės nariai keitėsi informacija ir įgijo žinių apie jų taikomus partnerystės įgyvendinimo būdus, o ypatingas dėmesys skirtas valdymo procesams ir veiklai. Komisijos iniciatyva praktikos bendruomenės biudžetas bendrai finansuotas techninės pagalbos lėšomis. Tinklas parengė kelias įgytos svarbiausios patirties ataskaitas, administravo interneto portalą, kuriame buvo ir partnerystės įgyvendinimo patirties duomenų bazė, o 2012 m. pradžioje išleido partnerystės klausimams skirtą mokymo vadovą.

Europos aplinkosaugos institucijų sanglaudos politikos įgyvendinimo tinklas (ENEA) buvo įsteigtas 2004 m. rugsėjo mėn. siekiant padėti aplinkosaugos ir tvaraus vystymosi politikos priemones integruoti į ES valstybių narių ir šalių kandidačių sanglaudos politikos veiklos programas. 2010 m. sanglaudos politikos programų valdymo institucijoms taip pat suteikta galimybė tapti tinklo narėmis. ENEA-MA uždaviniai – skatinti keistis patirtimi, nustatyti atitinkamų aplinkosaugos institucijų gerosios praktikos pavyzdžius ir, jei įmanoma, didinti informuotumą apie nacionalinius su struktūriniais ir sanglaudos fondais dirbančių

aplinkosaugos institucijų tinklus. Kelios valstybės narės, pvz., Ispanija, Lenkija, Graikija, Italija ir Vokietija, įsteigė tokius nacionalinio lygmens tinklus. Nevyriausybinių aplinkosaugos organizacijos yra ENEA-MA narės ir aktyviai dalyvauja tinklo susitikimuose.

Bibliografija

- Europos Komisijos baltoji knyga apie Europos valdymą, COM(2001) 428 galutinis.
- Europos Parlamento rezoliucija dėl gero ES regioninės politikos valdymo: Europos Komisijos pagalbos ir kontrolės procedūros, P7_TA(2010)0468.
- Europos Parlamento rezoliucija dėl valdymo ir partnerystės nacionaliniu bei regioniniu lygmenimis ir regioninės politikos projektų pagrindo, P6_TA(2008)0492.
- Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto tiriamoji nuomonė dėl veiksmingos partnerystės valdant sanglaudos politikos programas skatinimo remiantis 2007–2013 m. ciklo gerąja praktika, CESE 967/2010.
- Regionų komiteto baltoji knyga dėl daugiapakopio valdymo, CdR 89/2009 galutinis.
- Europos Komisijos (Regioninės politikos GD) diskusijų dokumentas „Partnerystė 2000–2006 m. programavimo laikotarpiu: partnerystės principo įgyvendinimo analizė“, 2005 m. lapkričio mėn.
- EBPO vietos ekonomikos ir užimtumo vystymo programos (LEED) forumo partnerystės ir vietos valdymo klausimais leidinys „Sėkmingos partnerystės vadovas“, 2006 m. sausio mėn.
- Valstybių narių *ad hoc* darbo grupės partnerystės klausimais ataskaita „Partnerystės principas naujosiose ESF programose (2007–2013 m.)“, 2006 m. birželio mėn.
- EBPO vietos ekonomikos ir užimtumo vystymo programos (LEED) forumo partnerystės ir vietos valdymo klausimais leidinys „Vienos vykdomasis pareiškimas dėl partnerystės“, 2010 m. vasario mėn.
- ESF partnerystės praktikos bendruomenės vadovas „Kaip ESF valdymo institucijos ir tarpinės įstaigos remia partnerystę“, 2011 m.
- Struktūrinių fondų grupės už tvarią ateitį tyrimas „Kam reikalinga partnerystė?“, 2011 m.
- Komisijos tarnybų vidaus analizės (pvz., EŽF tarpinis vertinimas).